

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Πέμπτος

Συνδρομή ἰτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους· καὶ εἶνε ἰτησία.—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

5 Φεβρουαρίου 1878

ΠΑΝΟΜΟΙΟΥΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ
ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΑΝΔΡΟΥΤΖΟΥ

Οδυσσεύς
Εἶδος
Στ/ρ:



Ἡ ἐπομένη ἀφελῆς καὶ εὐφυστάτη ἐπιστολὴ τοῦ διασημοῦ στρατηγοῦ ἀπεστάλη ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν ὑπὸ τοῦ σεβαστοῦ κ. Σ. Ζαμπελίου, ὅστις κέντηται μεγάλην καὶ πλουσίαν συλλογὴν αὐτογράφων ἐπιστολῶν, ἀφορωσῶν τὴν ἱστορίαν τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγώνος μας.

Σ. τ. Δ.

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣ. ΑΝΔΡΟΥΤΖΟΥ

Κύριε Ἀναστάσι Λόρτε

Ἐσὺ ἔχεις πολλὰς δουλιὰς, καὶ καταγίνεσαι, καθὼς ἀκούω, ἡμέραν καὶ νύκτα· διὰ τοῦτο δὲν πρέπει ἐγὼ νὰ σὲ ἐμποδίσω μὲ τοῦτο μου τὸ γράμμα, καὶ μάλιστα ὅπου μαζί σου δὲν ἔχω ἀνταπόκρισιν, ὄντας ἄλλη ἢ ἰδική μου δουλιὰ, καὶ ἄλλη ἢ ἐδική σου. Μ' ὀλοντοῦτο, ἐπειδὴ εἶδα εἰς ἑνὸς σου φίλου γράμμα νὰ ἀναφέρῃς τὸ ὄνομά μου, εἶμαι βιασμένος νὰ σοῦ κάμω πέντε ξη ἀράδες, καὶ ἂν ἔχουν κἀνένα καλὸν μέσα, κοσμέ το, εἰ δὲ μὴ κάψῃ το. Ἐσὺ λέγεις τοῦ φίλου σου «ἂν γράψῃς εἰς τὸν διάβολο Ὀδυσσεά, κάψῃς το ἀπὸ μέρους μου νὰ βγάλῃ μερικὸς διάβολος ἀπὸ μέσα του· τοῦ τὸ λέγω μπέσα εἰς μπέσα, καὶ τότε θέλει γίνῃσι χρήσιμος εἰς τὴν πατρίδα, καὶ νὰ λάβῃ ἀξίως τὸ ὄνομα τὸ ὀνομαζόμενον φέρι». Κύριε, καθὼς λέτε ἐσεῖς οἱ διασημοί, δύο λογίων διαβόλοι ἐμπαίνουν εἰς τοὺς ἀνθρώπους· πρῶτον, ὡς ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, κάθε καλὸς ἀνθρώπος ἔχει μέσα του ἕναν διάβολον, ὁ ὁποῖος ὀρμηθεύει καὶ δείχνει πρὸς τὸν ἀνθρώπον νὰ κἀνῃ τὸ καλὸν, καὶ τὸν ἐμποδίζει ἀπὸ τοῦ νὰ κἀνῃ τὸ κακόν. Καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ πρῶτος διάβολος κάθε καλοῦ ἀνθρώπου. Ἡ θρησκεία μᾶς διδάσκει νὰ πιστέσωμεν ὅτι τὰ κατὰ θεῖαν παραχόρησιν μπαίνει σέναν ἀνθρώπον ὁ διάβολος καὶ τὸν ὀρμηθεύει νὰ κἀνῃ ὅλα τὰ κακά, ἐμποδίζοντάς τον ἀπὸ τὰ καλά· καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ δεῦτερος διάβολος. Ἐγὼ εἶμαι σὲ σφοδρὰν σὲ σένα ποῖος διάβολος κατοικεῖ, ὁ πρῶτος, ἢ ὁ δεῦτερος; Ὅσον διὰ λόγου μου, νὰ

ξέρῃς, ὅτι ἀφείνω ἐσένα νὰ μοῦ εἰπῇς ποῖον διάβολον ἔχω μέσα μου. Ὁ πατέρας μου, ἐν καιρῷ Τουρκίας, ἐγύριζε μέσα στὰ βουνὰ καὶ στὰ λαγκάδια, καὶ ἐσκότωνε τούρκους· ἔτρεχε εἰς τοὺς κάμπους καὶ εἰς τὰ βουνὰ, καὶ ἐθανάτωνε τούρκους· ἐνυκτέρευεν εἰς τὰ δάση, καὶ ἐκρύπτετο εἰς τοὺς ποταμούς, καὶ ἐσκότωνε τούρκους. Ὅσας φορὰς εὐρέθη εἰς τὰ νερά τῆς θάλασσης, τούρκους ἐπνιγεν. Καὶ εἰς ὀλιγολογίαν, ἀφοῦ ἐρήμωσε πολλὰς τῶν τυράννων ἐπαρχίας ὡς δαιμονισμένος, ἐμαρτύρησεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος εἰς αὐτὴν τὴν καθέδραν τοῦ τυράννου. Τί λογίης διάβολον εἶχε μέσα του; τοῦ πρώτου εἶδους, ἢ τοῦ δευτέρου; Ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ τὸ ἀποφασίσω, καὶ αὐτὸ στέκει σὲ σένα νὰ τὸ ἀποφασίσῃς. Ἐγὼ, χωρὶς προσωπικῶς νὰ γνωρίζω ἀπὸ ποῖον δαίμονα ἐκηθερνάτο ὁ πατέρας μου, ἄρχισα νὰ σκοτώνω ὅλον τυράννον· τὸν περισσότερον καιρὸν τῆς ζωῆς μου τὸν ἀπέρασα εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰ βουνὰ, τὰ καρτέρια τῶν δρόμων, οἱ λόγγοι, καὶ τὰ ἄγρια θηριὰ εἶναι μάρτυρες ὅτι δισκόλως ἔφυγεν ζωντανὸς τούρκος ἀπὸ τὸ χέρι μου, ὅταν ἐζήγουνε κοντά μου. Συνναστροφόμενος μὲ αὐτοὺς τοὺς τυράννους καὶ καλὰ πληρονομούμενος διὰ νὰ σέβωμαι τοὺς ὁμογενεῖς των, ἐγὼ κινούμενος ἀπὸ τὸν διάβολόν μου, τούρκους ἐσκότωνα. Οἱ κρημνοί, τὰ ποτάμια καὶ τὰ δάση ἦτον τὰ ἀγαπητά μου κατοικητήρια, καὶ τὸ τουρκικὸν αἷμα τὸ προσφάγι μου. Ἐσηκώθη ἡ ἐπανάστασις, καὶ εὐθὺς, κινούμενος ἀπὸ τὸν διάβολόν μου, ἐλάτρευσα τοὺς ἀρχηγούς της· τὴν φωνὴν τους ἤκουσα καὶ τὴν ἀπόφασίν τους· καὶ ἔτρεξα μὲ ὄλους τοὺς ἄρματολούς της Ἑλλάδος εἰς σκοτώνω τούρκους. Μ' ὄλον ὅτι ἐκέρδιζα ἐν καιρῷ Τουρκίας, ὁ διάβολός μου μοῦ ἐσήκωσε αὐτὴν τὴν κλίσιν ἀφ' οὗ χωριστὰ ἐσηκώσαμεν τὰ ἄρματα... καὶ τί νὰ πολυλογῶ; τόσον μ' ἐφώτισεν ὁ διάβολός μου νὰ εἶμαι γεμάτος ἀπὸ ψήραις, νὰ κοιτώμαι εἰς τὰ νερά, εἰς τὰ χιόνια, καὶ εἰς τὴν λάσπην, νὰ δοκιμάζω κάθε στρατιωτικὴν ἀχαριστίαν, νὰ κυνηγῶμαι ἀδίκως, ὡς κατὰδικος, καὶ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ὁμογενεῖς καὶ φύλακας τῆς δικαιοσύνης, νὰ ἐπιθυμῶ συνελύσεις ἐθνικὰς, νὰ ἀγαπῶ δικαίους διοικητάς, νὰ εἶμαι λάτρης τῶν ἐναρτέων, καὶ φίλος τῶν σοφῶν, νὰ διψῶ τὴν αὐτονομίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν τῆς ἐλλάδος, ἐπιθυμῶντας μόνον

καὶ μόνον οἱ Ἕλληνας νὰ διοικοῦν καὶ νὰ βασιλεύουν εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ἐκ τούτων ὄλων ἐστὶν μὲν νὰ συμπεράνης ποῖος διάβολος εὐρίσκειται μέσα μου . . . εἶναι ὁ διάβολος ὁποῦ ἔκαμε τὸν Σωκράτην νὰ πῆ τὸ φάρμακον διὰ τὰς μεγάλας εἰς τὴν πατρίδα του ἐκδουλεύσεις, ἢ πάλιν εἶναι ὁ διάβολος ὁποῦ ἔκαμε τοὺς θυογενεῖς μας νὰ παραδώσουν τὴν πατρίδα στοὺς μακεδῶνας, στοὺς ῥωμαίους, καὶ στοὺς τούρκους; Ἐγὼ γὰρ λόγου μου νομίζω ὅτι ἐστὶν ἔχεις μέσα σου τὸν διάβολον ὁποῦ εἶχε καὶ ὁ Σωκράτης, γιὰτὶ ξέρεις γράμματα, καὶ διαβάζεις τὸν Ξενοφῶντα καὶ Πλάτωνα· εἶσαι νέος ἕως εἰκοσιδύο χρόνων καὶ εἶσαι βουλευτὴς· λὲς πῶς καὶ χωρὶς ὁμόνοια ἐμπορεῖ νὰ κυβερνηθῇ ἡ πατρίς· σχίζεις τὴν διοίκησιν τοῦ ἔθνους· διαφθεντεύεις τοὺς συγγενεῖς σου ὁποῦ κατακρατοῦν τὰ ἐθνικὰ εἰσοδήματα· σπείρεις ζιζάνια εἰς μωραίαν καὶ ῥούμελιν· ἀνεβάζεις καὶ κατεβάζεις ἀπὸ τὰ ἀξιώματα ὅποιον θέλεις· δίνεις καλὸν παράδειγμα εἰς τὴν ἐπαρχίαν σου τῆς χρηστοθεσίας, τῆς ἐγκρατείας, τῆς ἀφιλοκερδείας, τῆς δικαιοσύνης· ἐρμηνεύεις τοὺς συγγενεῖς σου, ὡς ὁπαδὸς τοῦ Σωκράτους, νὰ μὴ ἀδικοῦν εἰς τὴν τιμὴν, τὴν ζωὴν, τὴν ἰδιοκτησίαν ὄλων τῶν συνεπαρχιωτῶν των. Εἰς ὀλίγα λόγια, ἐρευνῶντας εἰς τοῦ πατρὸς σου τὰς πράξεις, τὰς ἀνδραγαθίας τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὸ φέρεσιμον τῶν προυχόντων συγγενῶν σου, τὴν διάλυσιν τῆς ἐθνικῆς διοικήσεως ἐξ αἰτίας σου, τὴν προσκόλλησιν σου εἰς ξένην αὐλήν, καὶ ὅχι εἰς τὴν αὐτονομίαν τῆς ἐλλάδος, συμπεραίνω μπέσα μὲ μπέσα ὅτι ἐστὶν ἔχεις μέσα σου τὸ δαιμόνιον τοῦ Σωκράτους. Κύταξε ὁμως καλὰ, διατὶ κάθε Ἕλληνας ἔχει μέσα του δώδεκα λεγεῶνας διαβόλους· καὶ ἔπαρε τὰ μέτρα σου, διατὶ κοντεύει νὰ χαθῇ ἡ πατρίδα, ἢ νὰ πέσῃ σὲ κανένα χειρότερον ζυγὸν ἀπὸ ἐκεῖνον ὁποῦ ἐβαστοῦσαν οἱ πατέρες μας. Κύταξε καλὰ μὴ τύχη καὶ . . .

Ἐξ Ἀθηνῶν, τῆ 14 Φεβρουαρίου, 1824.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΑΝΔΡΟΥΤΖΟΣ.

ΤΑ ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΕ ΡΟΥΒΑΙΑ ΤΟΥ ΝΙΚΗΤΑ

Ὁ Νικήτας Βλασιεφ ἐγεννήθη ἐπὶ τῆς αυτοκρατείας Αἰκατερίνης, ἀλλ' αἰ ἀναμνήσεις αὐτοῦ δὲν ἀνήρχοντο πέραν τοῦ 1812.

Ὁ ῥώσος χωρικὸς ἐν γένει δὲν ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην τὴν μνήμην, ἐκτὸς ἐάν, ἐγκαταλείπων τοὺς ἀγροὺς, ἐπιδοθῇ εἰς τὸ ἐμπόριον. Καὶ πράγματι, ὅποια ἀναμνήσεις εἶναι δυνατὸν νὰ ἐμφιλοχωρήσωσιν ἐν τῇ διανοίᾳ ἐκεῖνου, ὅστις ἀείποτε οὐδὲν ἄλλο βλέπει ἢ τὴν ἀνοιξὶν ἐπερχομένην μετὰ τὸν χειμῶνα, καὶ εἶτα ἄλλους χειμῶνας ὑπὸ ἄλλων ἀνοιξέων ἀκολουθουμένους, μηδεμίαν δ' ἐπιφέροντας μεταβολὴν εἰς τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων;

Δύο ἐποχαὶ ἐν τούτοις ἐνεχράχθησαν ἀνεξί-

τηλοι ἐν τῇ μνήμῃ τῶν συγχρόνων. Ἡ προσφατοτέρα εἶναι ἡ τῆς 19 Φεβρουαρίου 1861· ἡ χειραφέτησις τῶν δουλοπαροίκων ἐμόρφωσε καρδίαν νέαν ὑπὸ τὸ δερμάτινον τουλούπιον τῆς παλαιᾶς Ῥωσσίας. Ἡ ἑτέρα εἶναι ἡ τῆς γαλλικῆς εἰσβολῆς· ὅσω μονότονος καὶ ἂν ἦ ἡ ζωὴ τοῦ εἰς τὴν δούλευσιν τοῦ δεσπότη τοῦ μόνον προσηλωμένου δουλοπαροίκου, οὐδεὶς ὁμως ἐξ ὅσων κατ' ἐκεῖνους τοὺς χρόνους ἔζησαν ἠδυνήθη νὰ τας λησμονήσῃ.

Ὁ Νικήτας ἦτο δουλοπάροικος μεγάλης τινος ἰδιοκτησίας ἐν τῇ διοικήσει Σμόλενσκ. Ὅπως καὶ τῶν ἄλλων χωρικῶν καὶ αὐτοῦ ὁ βίος διέρρεε μονότονος καὶ ἀπαρατήρητος ὄλος· ἐνυμφεθῆ, ἐγέννησεν ἡμίσειαν περίπου δωδεκάδα παιδίων, τὰ ἔχασε σχεδὸν ὅλα, καὶ τὸ ὑψηλὸν αὐτοῦ ἀνάστημα ἐκυρτοῦτο βραχυμῆδον ἐκ τῆς ἐργασίας· ἐξέπληρου τακτικῶς τὰς ἀγγαρείας τῶν αὐθεντῶν, ἐπλήρωνεν ἀκριβῶς τὸ εἰς τὸν κύριόν του ὀφειλόμενον μίσθωμα τοῦ κτήματος, ἐμεθύσκετο οὐδὲ πλέον οὐδὲ ἔλαττον παντὸς ἄλλου χωρικοῦ, ὅτε διεδόθη ἀνὰ τὴν ἐπαρχίαν τὸ ἄκουσμα, ὅτι οἱ μουσουλμάνοι ἐπήρχοντο κατὰ τῆς ἀγίας Ῥωσσίας.

Μουσουλμάνους ἀπεκάλουν τοὺς ξένους. Ὁ γνήσιος ῥώσος χωρικὸς θεώρει μέχρι τῶν τελευταίων ἀκόμη ἐτῶν—ἴσως δὲ καὶ σήμερον ἐτι ἐξακολουθεῖ νὰ θεωρῇ εἰς τὰς ἀποκέντρους ἐπαρχίας—τὸν ξένον, οἷοςδήποτε καὶ ἂν ἦτο, εἰδωλολάττην ἢ μουσουλμάνον· καὶ τοῦτο ἐκ τῆς ἀναμνήσεως τῶν μακροχρονίων κατὰ τῶν Τούρκων πολέμων.

Καμμία σχεδὸν ἐφημερὶς δὲν εἰσεχώρει εἰς τὰ οἰκήματα τῶν αὐθεντῶν, εἰς δὲ τὰς καλύβας οὐδὲ ἤξευρον τί θὰ εἴπη ἐφημερὶς. Καὶ εἰς τί θὰ ἐχρησίμευεν ἡ ἐφημερὶς ἀφ' οὗ ἐκτὸς τοῦ αὐθέντου καὶ τῶν ἱερέων οὐδεὶς ἄλλος ἤξευρε ν' ἀναγινώσκῃ!

Ἄλλὰ τὸ αἶσθημα τῆς φιλεπικτηρίας δὲν ἀπορρέει μόνον ἐκ τῆς ἀναγνώσεως βιβλίων. Μόλις ἠγγέλθη ὅτι εἰσέβαλον οἱ ἐχθροὶ καὶ πάραυτα ὅσοι ἦσαν εἰς κατάστασιν νὰ πολεμήσωσιν ἐξωπλίσθησαν ὅπως ἠδύναντο μὲ πυροβόλα, δρέπανα, πελέκεις, καὶ ἀνέμενον εὐτόλμως τοὺς εἰδωλολάττρας.

Ἡ ὁδὸς τῶν κατακτητῶν δὲν διήρχετο διὰ τοῦ χωρίου τοῦ Νικήτα· γογγύζοντες οἱ χωρικοὶ ἐπανήλθον εἰς τὰς καλύβας των καὶ περιέμενον.

Καὶ δυστυχῶς διὰ τοὺς Γάλλους δὲν περιέμενον ἐπὶ μακρόν. Μόλις ἔπεσαν αἱ πρῶται χιόνες καὶ τὰ ξενικὰ στρατεύματα ἐστράφησαν ἐπανερχόμενα εἰς τὴν μακρινὴν αὐτῶν πατρίδα· ἀλλὰ τὸ δρομολόγιον αὐτῶν ἦτο ἄτακτον, διότι δὲν ἦτο διαγεγραμμένον ὑπὸ χειρὸς νικητοῦ.

Ἐν ᾧ τὸ κύριον μέρος τοῦ στρατεύματος μετὰ φαινομένης τάξεως, ἦν καὶ ἐν αὐτῇ ἐτι τῇ